

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU – 4101-22-04/2012

P/12/094

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin

T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11

llu@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/12/094 – Profilaktyka narkomanii w szkołach
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Marek Dalek, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 83672 z dnia 16.10.2012 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I i II Stopnia im. Karola Lipińskiego w Lublinie, ul. Muzyczna 10, 20-620 Lublin, numer statystyczny 000277724 (zwana „Szkołą” lub „OSM”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zbigniew Trochimiuk, Dyrektor Szkoły (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działalność kontrolowanej jednostki w zakresie planowania oraz wdrażania działań w obszarze profilaktyki narkomanii w latach szkolnych 2010/2011 oraz 2011/2012.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadnia w szczególności prawidłowe opracowanie w okresie objętym kontrolą dwóch szkolnych programów profilaktyki (2009/2010-2010/2011 i 2011/2012-2013/2014) oraz rzetelna realizacja objętych badaniami działań przewidzianych w tych programach.

Działaniami z zakresu profilaktyki narkomanii objęto w badanym okresie uczniów wszystkich klas od czwartej do szóstej szkoły podstawowej, wszystkich klas gimnazjum i liceum, ich rodziców oraz nauczycieli.

Planowanie działań profilaktycznych Szkoła oparła na wynikach diagnozy zachowań problemowych uczniów oraz ich przyczyn, a także potrzeb i oczekiwań uczniów, nauczycieli i rodziców.

Izba nie zgłasza zastrzeżeń do działań interwencyjnych podjętych przez pracowników Szkoły w związku z incydentami dotyczącymi podejrzeń posiadania i używania środków psychoaktywnych na terenie Szkoły. Działania te były zgodne z przepisami § 9 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem² oraz z opracowanymi w Szkole „Procedurami postępowania w sytuacjach kryzysowych”. Działania interwencyjne zostały prawidłowo udokumentowane.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna na rzecz uczniów, ich rodziców i nauczycieli była udzielana na zasadach określonych w rozporządzeniach w sprawie zasad

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² (Dz. U. Nr 26, poz. 226).

udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach³.

NIK pozytywnie ocenia współpracę OSM z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 1 w Lublinie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

1.1. Szkolny Program Profilaktyki

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z załącznikiem nr 2 i nr 4 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół⁴, działalność edukacyjna szkoły jest określona m.in. przez program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki wychowawczej (w tym opracowanie programów profilaktyki) należało, zgodnie z § 31 Statutu OSM, do zadań psychologa szkolnego. W latach 2010-2012 psycholog szkolna pani Barbara Wojtanowska-Janusz uczestniczyła w trzech szkoleniach i warsztatach dotyczących przygotowywania programów profilaktycznych, tj.: w lipcu 2012 r. organizowanym przez Specjalistyczną Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Bydgoszczy pod patronatem Centrum Edukacji Artystycznej w Warszawie (w zakresie m.in. budowania programów profilaktycznych i reagowania w sytuacjach kryzysowych w szkole); w marcu 2012 r. odbyła szkolenie w ramach projektu „Narzędzia diagnozy psychologiczno-pedagogicznej dla szkolnych specjalistów”, a w listopadzie 2011 r. ukończyła trzydniowe warsztaty „Metody praktyki zawodowej psychologa i pedagoga szkolnego”.

(dowód: akta kontroli str. 4-6)

W okresie objętym kontrolą w OSM obowiązywały kolejno dwa Szkolne Programy Profilaktyki (SPP), tj. na lata 2009/2010–2010/2011 i 2011/2012–2013/2014, opracowane przez psycholog szkolną. Zarówno obowiązujący jak i poprzedni SPP został pozytywnie zaopiniowany przez Radę Rodziców (28 września 2009 r. i 21 czerwca 2011 r.) i uchwalony przez Radę Pedagogiczną Szkoły (29 września 2009 r. i 31 sierpnia 2011 r.). Po zakończeniu realizacji SPP obowiązującego w latach 2009/2010–2010/2011 psycholog szkolna sporządziła raport z przeprowadzonej jego ewaluacji. Wyniki ewaluacji wykazały obszary zachowań problemowych, które zostały wykorzystane przy opracowywaniu SPP na lata 2011/2012–2013/2014, a w szczególności: wagary i brak motywacji do nauki; zachowania agresywne wobec innych uczniów; brak dbałości uczniów o własne zdrowie; papierosy jako najbardziej powszechne zjawisko związane z uzależnieniami uczniów szkoły; eksperymentowanie z alkoholem; zagrożenie uzależnieniami od gier komputerowych i internetu oraz zwiększona podatność uczniów na stres.

Obowiązujący SPP został oparty również na przeprowadzonej diagnozie zachowań problemowych występujących wśród uczniów OSM oraz ich przyczyn, a także potrzeb i oczekiwań uczniów, nauczycieli i rodziców. Diagnozę przeprowadzono w oparciu o: wnioski z analizy dokumentów szkolnych (dzienniki klasowe, dziennik

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. obowiązywało do 31 stycznia 2011 r. W dniu 1 lutego 2011 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 17 listopada 2010 r.

⁴ Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17.

psychologa, klasowe zeszyty uwag; rozmowy z rodzicami w trakcie konsultacji psychologiczno-pedagogicznych); analizę najczęściej występujących problemów i trudności uczniów; obserwacje własne psychologa szkolnego; informacje wynikające z rozmów z uczniami; relacje wychowawców klas i nauczycieli na temat aktualnych problemów wychowawczych i sytuacji kryzysowych; analizę sytuacji rodzinnej i środowiskowej uczniów oraz analizę frekwencji uczniów na zajęciach. Wyniki diagnozy zostały zamieszczone w SPP; zgodnie z nimi do głównych zachowań problemowych występujących wśród uczniów Szkoły należały m.in. zwiększona podatność na stres, nieumiejętność radzenia sobie z sytuacjami trudnymi oraz treścią w czasie wystąpień publicznych; wagar i brak motywacji do nauki, nieumiejętność organizacji czasu nauki; agresywne zachowania w stosunku do innych osób, niska kultura zachowania i kultura słowa; brak dbałości o własne zdrowie i zdrowie innych: papierosy, alkohol, narkotyki, komputer.

Aktualnie obowiązujący SPP zawiera czternaście celów i działań profilaktycznych dotyczących: dostarczenia wiedzy o sposobach i metodach unikania zagrożeń i zachowania się w sytuacjach trudnych; kształtowania umiejętności radzenia sobie ze stresem i treścią przed wystąpieniami publicznymi; kształtowania umiejętności praktycznego działania w sytuacjach zagrożenia; poprawy frekwencji wśród uczniów wagarujących i ograniczenie liczby spóźnień na lekcje; kształtowania w uczniach umiejętności organizacji czasu nauki i czasu wolnego; zwiększenia motywacji uczniów do nauki; tworzenia życzliwej i bezpiecznej atmosfery do nauki i pobytu ucznia w szkole; rozpoznawania i rozwiązywania problemów związanych z agresją i przemocą wśród uczniów; uświadomienia młodzieży czym jest agresja i przemoc; uczenia rozwiązywania konfliktów bez odwoływania się do agresji i przemocy; kształtowania u uczniów kultury osobistej; eliminowania z języka uczniowskiego wulgaryzmów; uświadomienia uczniom szkodliwości niszczenia cudzej i wspólnej własności; braku dbałości młodzieży o własne zdrowie i zdrowie innych: papierosy, alkohol, narkotyki oraz zaburzenia jedzenia.

Dla realizacji każdego celu przewidziano konkretne zadania szczegółowe, sposoby i formy ich realizacji, odpowiedzialnych za realizację, a także termin realizacji.

(dowód: akta kontroli str. 7-42)

Dla realizacji celu w zakresie profilaktyki uzależnień, w tym od narkotyków i innych środków psychoaktywnych określono w SPP działania polegające na: rozpoznawaniu i rozwiązywaniu problemów związanych z zagrożeniem uzależnieniami poprzez diagnozowanie tych problemów; uświadamianiu uczniom zagrożeń związanych z uzależnieniami od papierosów, alkoholu, narkotyków i komputera; kształtowaniu umiejętności podejmowania przez młodzież szkolną świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych z uzależnieniami, w tym od narkotyków. W SPP przewidziano m.in., że w celu uświadamiania zagrożeń uzależnieniami, w tym narkotykami osiągnięcie tego nastąpi poprzez pogadanki i dyskusje na lekcjach wychowawczych przeprowadzone przez wychowawców klas; omówienie na lekcjach biologii przez nauczycieli tego przedmiotu negatywnego wpływu używek na organizm, czy uczestnictwo uczniów w spektaklach teatralnych.

Działania z zakresu profilaktyki narkomanii były umieszczone w szerszym kontekście profilaktyki uzależnień i wzmacniania postaw pożądanых; działania te dotyczyły m.in. przeciwdziałania alkoholizmowi i uzależnieniu od tytoniu, radzenia sobie z agresją, stresem i wzmacniania postaw asertywnych.

(dowód: akta kontroli str. 38-39)

W zakresie profilaktyki SPP zakładał działania z poziomu profilaktyki uniwersalnej. Odbiorcami SPP byli uczniowie wszystkich klas szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum, także nauczyciele oraz rodzice, a w zakresie profilaktyki narkomanii uczniowie wszystkich klas od czwartej do szóstej szkoły podstawowej, od pierwszej do trzeciej gimnazjum i liceum.

W dokumencie zapisano, że Program będzie realizowany w cyklu trzyletnim w latach 2011/2012 do 2013/2014 i będzie poddawany ewaluacji pod koniec trzeciego roku jego obowiązywania, a „wyniki będą ważnymi wskazówkami do pracy w kolejnych latach”. Zapisy dokumentu przewidują, że nastąpi ewaluacja procesu oraz ewaluacja wyników (będzie dotyczyła zrealizowanych zadań i celów programu).

(dowód: akta kontroli str. 40-41)

Realizowany w latach 2009/2010–2010/2011 SPP zawierał cztery obszary problemowe, które dotyczyły: zwiększonej podatności na stres, nieumiejętności radzenia sobie z sytuacjami trudnymi oraz tremy podczas wystąpień publicznych; wagarów i braku motywacji do nauki, nieumiejętności organizacji czasu nauki; agresywnego zachowania w stosunku do innych osób, niskiej kultury zachowania i kultury słowa; braku dbałości o własne zdrowie i zdrowie innych: papierosów, alkoholu, narkotyków oraz zaburzenia jedzenia. Działania dotyczące profilaktyki narkomanii były powiązane z promowaniem zdrowego stylu życia, diagnozowaniem problemów związanych z zagrożeniem uzależnieniem papierosami, alkoholem, internetem, zapoznawaniem uczniów z negatywnym wpływem używek oraz dostarczaniem im wiedzy na temat mechanizmów uzależnień.

(dowód: akta kontroli str. 14-21)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2. Plany doskonalenia nauczycieli

Na lata szkolne objęte kontrolą sporządzono dokumenty pt. „Planowane formy doskonalenia zawodowego nauczycieli Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej”. Roczny plan doskonalenia nauczycieli w roku szkolnym 2010/2011 przewidywał w obszarze profilaktyki narkomanii:

- szkolenie Rady Pedagogicznej (123 nauczycieli) w zakresie profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych legalnie dostępnych (dopalacze, alkohol, napoje pobudzające) prowadzone przez Agencję Teatralno-Reklamową „Polot” Magdalena Łopatyńska z Lublina,
- udział jednej osoby (spośród 123 nauczycieli) w Ogólnopolskiej Konferencji pt. „Dopalacze oraz inne substancje psychoaktywne w szkołach i placówkach oświatowych” organizowanej przez Instytut Badań w Oświacie – Ośrodek Szkoleniowy we Wrocławiu.

Natomiast plan doskonalenia nauczycieli w roku szkolnym 2011/2012 przewidywał:

- udział psychologa szkolnego w Letniej Szkole Psychologów i Pedagogów Szkolnych Szkolnictwa Artystycznego, zorganizowanej przez Specjalistyczną Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Bydgoszczy, gdzie jako jeden z elementów szkolenia przewidziano zagadnienia związane z budowaniem programów profilaktycznych i reagowaniem w sytuacjach kryzysowych w szkole,
- szkolenie Rady Pedagogicznej „Zapobieganie narkomanii” prowadzone przez Żandarmerię Wojskową.

(dowód: akta kontroli str. 43-57)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Opis stanu
faktycznego

1.3. Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń

Strategia działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem, o której mowa w § 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem, nie została w OSM opracowana. Statut Szkoły nie przewidywał utworzenia ww. strategii.

W Szkole opracowano niektóre elementy strategii, wymienione we wskazanym przepisie, a mianowicie procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń ze środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, z uwzględnieniem zadań osób podejmujących interwencje. W okresie objętym kontrolą w OSM funkcjonowały następujące „Procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych”:

- procedura postępowania w sytuacji, gdy uczeń znajduje się pod wpływem narkotyków, środków odurzających lub alkoholu,
- procedura postępowania w sytuacji posiadania/rozprowadzania narkotyków lub innych środków odurzających przez ucznia na terenie szkoły,
- procedura postępowania w sytuacji, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk/środek odurzający,
- metody współpracy szkoły z policją,
- postępowanie wobec ucznia – sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa,
- postępowanie nauczyciela wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego,
- procedura postępowania w sytuacji przemocy fizycznej pozaszkolnej względem ucznia,
- procedura postępowania w sytuacji niezrealizowania obowiązku szkolnego przez uczniów.

Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń były zgodne z *Procedurami postępowania nauczycieli i metodami współpracy szkół z Policją w sytuacjach zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności: narkomanią, alkoholizmem, prostytutką*⁵.

(dowód: akta kontroli str. 58-67)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Wdrażanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

2.1. Realizacja działań profilaktycznych

Opis stanu
faktycznego

Badanie 14 działań dotyczących profilaktyki narkomanii w Szkole, wykazało, że wszystkie zostały zrealizowane.

W ramach SPP w roku szkolnym 2011/2012:

- spektakl profilaktyczno-wychowawczy „Żółw Zorba kontra Mitakis” w wykonaniu Teatru Greckiego „Katharsis” z Krakowa dla uczniów klas 1-3 szkoły podstawowej OSM przedstawiony w dniu 8 marca 2012 r. w siedzibie Szkoły,

⁵ Modelowe procedury postępowania nauczycieli opracowane w ramach jednego z modułów Krajowego Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości wśród Dzieci i Młodzieży.

- wystawienie (8.03.2012 r.) w siedzibie Szkoły spektaklu profilaktycznego na temat uzależnień pn. „List w butelce” przygotowanego przez Teatr Grecki „Katharsis” dla uczniów wszystkich klas 4 - 6 szkoły podstawowej OSM;
- spektakl profilaktyczny na temat uzależnień „Ktokolwiek widział, ktokolwiek wie” dla uczniów wszystkich klas gimnazjalnych i licealnych OSM wystawiony przez Teatr Grecki „Katharsis” w II semestrze roku szkolnego 2011/2012; Koszt zakupu biletów na ww. trzy spektakle w wysokości 2106 zł poniosła Szkoła;
- happening pt. „Narkotyki–brać albo nie brać” zorganizowany przez wychowawców Bursy Szkół Artystycznych w Lublinie w dniach 22-25 maja 2012 r. dla 52 uczniów klas gimnazjalnych i licealnych OSM, który dotyczył twórczości muzycznej artystów i zmarłych wskutek przedawkowania substancji psychoaktywnych. Akcja została oparta na wykorzystaniu środków multimedialnych i zrealizowana siłami Szkoły;
- omówienie przez nauczyciela tematu „kiedy, dlaczego i jak należy mówić nie” w dniach 27.09.2011 r. i 28.09.2011 r. we wszystkich dwóch klasach szóstych Szkoły Podstawowej OSM na lekcji przyrody;
- omówienie przez nauczyciela wychowawcę tematu „asertywna postawa wobec zagrożeń narkotykami” w jednej z dwóch klas drugich Gimnazjum OSM na godzinie wychowawczej w dniu 15.05.2012 r.
- omówienie przez nauczyciela wychowawcę tematu „zagrożenie dopalaczami wśród młodzieży” w jednej z dwóch klas drugich Gimnazjum na godzinie wychowawczej w dniu 6.06.2012 r.;
- omówienie przez nauczyciela wychowawcę tematu „jak uchronić się przed uzależnieniem” w jednej z dwóch klas drugich Gimnazjum na godzinie wychowawczej w dniu 10.10.2011 r.;
- w jednej z dwóch klas drugich Liceum OSM omówienie przez nauczyciela wychowawcę czterech tematów na godzinach wychowawczych: „uzależnienia i ich skutki”, „czynniki zagrażające zdrowiu i życiu człowieka”, „planowanie swoich zajęć – narkotyki i ich skutki” oraz „asertywność w zagrożeniu uzależnieniem” odpowiednio w dniach: 16.01.2012 r., 27.02.2012 r., 26.03.2012 r., 18.06.2012 r.;
- w jednej spośród dwóch klas drugich Liceum OSM na godzinie wychowawczej omówienie przez nauczyciela wychowawcę w dniu 18.06.2012 r. tematu „jakie spustoszenie w mózgu robią narkotyki”, a na lekcji języka polskiego w dniu 25.06.2012 r. w formie dyskusji nauczyciela i uczniów na temat „wakacje – uważamy na dealerów”.

W ramach planów doskonalenia zawodowego nauczycieli zrealizowano w roku szkolnym 2010/2011:

- szkolenie Rady Pedagogicznej OSM z zakresu profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych „Legalnie na dno” zrealizowane przez Agencję Teatralno-Reklamową „Polot” z Lublina w I semestrze roku szkolnego 2010/2011 (8.12.2010 r.). Koszt szkolenia 2.000 zł został sfinansowany ze środków budżetowych Szkoły;
- uczestnictwo nauczycielki OSM pani Małgorzaty Hylińskiej w jednodniowej ogólnopolskiej konferencji pt. „Dopalacze oraz inne substancje psychoaktywne w szkołach i placówkach oświatowych” w dniu 29 listopada 2010 r. w Warszawie zorganizowanej przez Instytut Badań w Oświacie. Koszt uczestnictwa 230 zł sfinansowano ze środków budżetowych Szkoły.

W ramach dodatkowych działań profilaktyki narkomanii zrealizowano w Szkole w roku szkolnym 2010/2011:

- szkolenie Zespołu Wychowawczego OSM przez p. Małgorzatę Hylińską w dniu 6 grudnia 2010 r. pt. „Dopalacze oraz inne substancje psychoaktywne w szkołach i placówkach oświatowych”, podczas którego przekazano nauczycielom informacje na temat medycznych i psychiatrycznych konsekwencji ich zażywania, omówiono rodzaje środków psychotropowych i ich działanie oraz wskazano jak rozmawiać o dopalaczach z uczniami i ich rodzicami;
- szkolenie rodziców uczniów OSM z zakresu profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych legalnie dostępnych pt. „Legalnie na dno” przeprowadzone przez Agencję Teatralno-Reklamową „Polot” z Lublina w I semestrze roku szkolnego 2010/2011. Koszt szkolenia wyniósł 250 zł i został sfinansowany przez Radę Rodziców przy OSM.

W październiku 2011 r. Szkoła we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną nr 1 w Lublinie zorganizowała warsztaty umiejętności wychowawczych dla rodziców i nauczycieli „Szkoła dla rodziców i wychowawców”. Przeprowadzone zadanie było działaniem o potwierdzonej skuteczności zamieszczone w Banku Programów Profilaktycznych Ośrodka Rozwoju Edukacji.

Programy profilaktyczne realizowane przez podmioty zewnętrzne dotyczące narkomanii skierowane do uczniów miały charakter spektakli teatralnych wykonywanych przez profesjonalnych aktorów. Szkoła nie weryfikowała uprawnień pedagogicznych realizatorów tych programów – Teatru Greckiego „Katharsis” z Krakowa. Według wyjaśnień Dyrektora Szkoły „nie było celowe weryfikowanie ich kwalifikacji zawodowych np. posiadanie uprawnień pedagogicznych”. Natomiast szkolenie z zakresu profilaktyki uzależnień przeprowadzone przez Agencję Teatralno-Reklamową „Polot” skierowane było do Rady Pedagogicznej i rodziców uczniów. Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że *„szkolenia nie były kierowane bezpośrednio do uczniów, a prowadzone przez dyplomowanego psychologa nie musiały być poddane weryfikacji pedagogicznej.”* Realizację SPP monitorował raz w roku szkolnym Dyrektor Szkoły na podstawie otrzymywanych od psychologa szkolnego i wychowawców klas sprawozdań dotyczących zrealizowanych zadań profilaktycznych.

(dowód: akta kontroli str. 68-92, 124-141, 168)

O planowanych działaniach profilaktycznych skierowanych do rodziców byli oni informowani na zebraniach ogólnych i na zebraniach klasowych, poprzez ogłoszenia na tablicy informacyjnej przy wejściu do Szkoły, na stronie internetowej Szkoły oraz podczas rozmów z psychologiem lub wychowawcą.

(dowód: akta kontroli str. 168-169)

W badanym okresie realizowano w Szkole profilaktykę związaną z tzw. „dopalaczami”. W dniu 29 listopada 2010 r. nauczycielka Szkoły pani Małgorzata Hylińska uczestniczyła w Ogólnopolskiej Konferencji „Dopalacze oraz inne substancje psychoaktywne w szkołach i placówkach oświatowych”, a następnie 6 grudnia 2010 r. podczas zebrania Zespołu Wychowawczego przeszkoliła i zapoznała nauczycieli Szkoły z tą problematyką. Przekazała informacje na temat medycznych i psychicznych konsekwencji zażywania „dopalaczy” oraz jak rozmawiać o dopalaczach z uczniami i ich rodzicami. Tematyka „dopalaczy” była zrealizowana także na szkoleniach pt. „Legalnie na dno” Rady Pedagogicznej i rodziców uczniów przez Agencję Teatralno-Reklamową „Polot”, w I semestrze roku szkolnego 2010/2011 (omówione powyżej).

(dowód: akta kontroli str. 68-74, 169)

W okresie objętym kontrolą zrealizowano trzy z czterech działań dotyczących obszaru profilaktyki narkomanii, przewidzianych w rocznych planach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli (punkt 1.2. wystąpienia), zgodnie z dyspozycją zawartą w § 2 pkt. 5 rozporządzenia w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem. Realizację czwartego szkolenia Rady Pedagogicznej „Zapobieganie narkomanii” (prowadzonego przez Żandarmerię Wojskową) przewidziano na grudzień 2012 r. pomimo, że szkolenie umieszczono w planach doskonalenia zawodowego nauczycieli na rok szkolny 2011/2012.

Koszty szkoleń nauczycieli z zakresu profilaktyki narkomanii w badanym okresie wyniosły 2.731 zł i były opłacane z budżetu Szkoły w ramach limitu środków finansowych przeznaczonych na doskonalenie zawodowe nauczycieli.

(dowód: akta kontroli str. 156-166, 168)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

2.2. Ewaluacja końcowa Szkolnego Programu Profilaktyki

Opis stanu
faktycznego

Po zakończeniu obowiązywania w roku szkolnym 2010/2011 SPP przeprowadzono jego ewaluację. Z dokumentu „Realizacja programu profilaktycznego i wychowawczego OSM I i II stopnia” sporządzonego przez psychologa szkolnego z wynika, że działania przewidziane w Programie zostały zrealizowane, a cele osiągnięte w zakresie: utrzymania bezpieczeństwa w szkole; poszerzenia zasobów szkoły o publikacje profilaktyczne; współpracy szkoły z dotychczasowymi instytucjami, w tym z PPP nr 1; utrwalania wśród uczniów zachowania asertywnego mającego na celu nieuleganie presji rówieśników; prowadzenia dla rodziców uczniów warsztatów umiejętności wychowawczych.

W ww. dokumencie stwierdzono, że należy poprawić i wzmocnić niektóre działania profilaktyczne szkoły, a mianowicie: motywować uczniów do nauki; zachęcać uczniów do zgłaszania swoich problemów wychowawcom; prowadzić różnorodne działania profilaktyczne celem minimalizowania zachowań niewłaściwych; propagować wiedzę wśród uczniów dotyczącą stosowania w szkole form i metod pomocy uczniom; prowadzić zajęcia dotyczące radzenia sobie przez uczniów ze stresem i treścią oraz zachęcać rodziców do większego zainteresowania się problemami własnych dzieci. W ramach nowych działań szkoły w zakresie profilaktyki przewidziano m.in.: organizowanie spektakli profilaktycznych; rozpoczęcie warsztatów o charakterze terapeutycznym dla rodziców prowadzonych przez psychologa oraz zwrócenie uwagi na problem uzależnienia uczniów od komputera i telewizji.

(dowód: akta kontroli str. 93-98, 107-117)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.3. Podejmowanie działań interwencyjnych

Opis stanu
faktycznego

W latach szkolnych objętych kontrolą na terenie OSM (w lutym i marcu 2011 r.) miały miejsca dwa zdarzenia, w których nauczyciele podjęli działania interwencyjne w związku z podejrzeniem posiadania i używania substancji narkotykowych przez uczniów. Jeden incydent dotyczył przyniesienia do szkoły przez ucznia klasy I Gimnazjum substancji wyglądem przypominającej biały proszek i markowania

zachowania jego zażywania. Działania interwencyjne podjęte w tej sytuacji przez nauczyciela plastyki, wychowawcę klasy i Dyrektora Szkoły polegały na zabezpieczeniu substancji i przekazaniu policjantowi Komendy Miejskiej Policji w Lublinie. Policja stwierdziła, że biały proszek to nie był narkotyk, a sproszkowana kreda. O zaistniałym incydencie powiadomiono rodziców ucznia. Dyrektor Szkoły, jak również wychowawczynie klasy przeprowadzili rozmowy z uczniem i jego ojcem. Drugi incydent dotyczył podejrzenia palenia marihuany przez uczennicę klasy szóstej szkoły podstawowej OSM. Działania interwencyjne podjęte przez wychowawcę klasy, psychologa szkolnego i Dyrektora Szkoły polegały na wyjaśnieniu zdarzenia (stwierdzono palenie papierosa, a nie marihuany), powiadomieniu rodziców o stwierdzonym incydencie, przeprowadzeniu rozmowy z uczennicą przez psychologa szkolnego w obecności wychowawcy klasy oraz przeprowadzeniu pogadanki profilaktycznej w klasie, do której uczęszczała uczennica. Przebieg obu zdarzeń został odpowiednio udokumentowany. Powyższy tryb postępowania był zgodny z § 9 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem oraz z opracowanymi przez OSM *Procedurami postępowania w sytuacjach kryzysowych*.

(dowód: akta kontroli str. 99-106, 122-123, 172)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.4.Organizacja i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Opis stanu
faktycznego

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w OSM na rzecz uczniów, ich rodziców i nauczycieli była udzielana na zasadach określonych w rozporządzeniach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach, przez psycholog szkolną .

W okresie objętym kontrolą pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przypadkach zagrożenia uzależnieniem od narkotyków psycholog szkolna udzieliła cztery razy. W marcu 2011 r. trzem uczennicom szóstej klasy szkoły podstawowej OSM w formie indywidualnych rozmów i porad a następnie w formie pogadanki dla uczniów klasy szóstej na temat profilaktyki zapobiegania uzależnieniom, w tym narkomanii.

(dowód: akta kontroli str. 118-123)

Współpraca w badanym okresie OSM z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 1 w Lublinie polegała m.in. na: konsultacjach w sprawach dotyczących stresu i sposobów radzenia sobie z nim przez uczniów; zorganizowaniu punktu konsultacyjnego dla uczniów i ich rodziców; zorganizowaniu konsultacji logopedycznych dla uczniów; zorganizowaniu punktu konsultacyjnego dla rodziców uczniów z trudnościami wychowawczymi; zorganizowaniu warsztatów „twórczego myślenia” dla uczniów szkoły; zorganizowaniu konsultacji dla nauczycieli i uczniów z psychologiem. Ogółem w latach szkolnych 2010/2011-2011/2012 Szkoła zorganizowała z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 1 w Lublinie 71 spotkań dotyczących ww. zajęć, konsultacji i warsztatów, w tym 32 w roku szkolnym 2010/2011 i 39 w roku 2011/2012.

(dowód: akta kontroli str. 142-155)

Ustalono
nieprawidłowości

Ocena częściowa

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

W trakcie kontroli NIK przeprowadziła ankiety wśród uczniów (klas piątych i szóstych szkoły podstawowej, drugich i trzecich gimnazjum oraz liceum) i nauczycieli OSM dotyczące zjawiska używania narkotyków. Liczbę osób, które udzieliły odpowiedzi na pytania ankietowe przedstawiono w zestawieniu:

Grupa ankietowana	Liczba wg stanu na 3 września 2012 r.	Liczba zebranych ankiet	% zebranych ankiet
Uczniowie	228	203	89,0
Nauczyciele	122	101	82,8

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Lublin, dnia grudnia 2012 r.

Kontroler
Marek Dałek
Specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Lublinie
Dyrektor
Adam Pęziół

.....
Podpis

.....
podpis

